

KMETOVALEC.

Gospodarski list s podobami.

Uradno glasilo c. kr. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega.

Ureduje Gustav Pirc, tajnik družbe.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu, ter velja po pošti prejeman 2 gold. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno. — Inserat (oznanilo) v „Kmetovalecu“ stane enkrat objavljen na celi strani 16 gold., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gold., na $\frac{1}{4}$ strani 4 gold., na $\frac{1}{8}$ strani 2 gold. in na $\frac{1}{16}$ strani 1 gold. Pri dvakratnem objavljenju 10% in pri trikratnem objavljenju 20% ceneje. Za večje inserate in priloge plača se po dogovoru. — Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljano, Salendrove ulice števil. 5.

Štev. 12.

V Ljubljani, 30. junija 1887.

Leto IV.

Obseg: Škropilnica za pokončevanje mrčesov. — Poletno gnojenje sadnemu drevju. — Če obsekovanje gozdu škoduje. — Napenjanje govedi. — Proti strupeni rosi. — Razne reči. — Gospodarske novice. — Vprašanja in odgovori. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Škropilnica za pokončevanje mrčesov.

Falbisaner & Stebel v Offenburgu na Badenskem sta sestavila po navodu Götheja, vodjo kralj. šole za sadjarstvo in vinarstvo v Geisenheimu, novo škropilnico za pokončevanje drevesnih mrčesov trt in gliv. Škropilnico spoznali so prvi strokovnjaki na Nemškem za najboljšo napravo, s katero se dadé hitro, gotovo in na najpriprostejši način uničiti razni škodljivci na drevju.

S to prav ročno škropilnico (glej podobo 37) je moči pokončevati mrčes na drevju, na grmovji in na trtah na najlažji način. S škropilnico škropi se lahko strup mrčesni na katero koli mesto, bodisi na najvišje veje ali na najtanjše nizke mladike.

Pri pokončevanju krvne uši ima ta škropilnica še to važno prednost, da se dade gnezda ob enem z močnim curkom poškopiti in s copičem namazati. Na ta način pride strup mrčesin pod ljubad, da vse uši pomori.

Kot mrčesni strup služi prav dobro „saporkarbol“ od lekarnarja Lutza v Stuttgartu. Tega strupa vzame se po eno navadno žlico na liter vode.

Škropilnica se more pritrditi na drog vsled česar je mogoče do 25 m visoko škropiti. Tako je mogoče gosence tudi na najvišjem drevju pokončati.

Čopič se more sneti s škropilnice ter se da nadomestiti z drugimi brizgalnimi pripravami. N. pr. pritrdi se priprava, s katero je mogoče

trte škropiti z apnom ali bakrenim vitriolom proti strupeni rosi.

Škropilnice izdelujeta C. Falbisaner & Stebel v Offenburgu na Badenskem. Vsa priprava stane preko 4 gl. Ker škropilnica z zavojem vred niti $5 \frac{1}{2}$ ne tehta, stane vožnja po pošti

v vsak kraj le 30 kr. K tem stroškom pride še nekaj colnine.

Poletno gnojenje sadnemu drevju.

Naši gospodarji vedno bolj spoznavajo, da je potrebno gnojiti sadnemu drevju, kakor vsaki drugi rastlini na polji. Tudi je znano gospodarjem, kako in kje se mora gnojiti drevju, vendar jim ni prav jasno, kedaj naj gnoje, ter menijo, da se to delo dá vršiti le po zimi. Skušnja pa uči, da se more sadnemu drevju gnojiti, kedarkoli je, le tedaj ne, kedar je zemlja zmrzla. Kedaj in kako bomo gnojili, odvisno je od namena, katerega nameravamo doseči z gnojenjem. Drevju gnojimo namreč zato, da pospešujemo rast lesú, razvijanje cvetnega popja ali pa da zboljšujemo sad in njegov okus. Za vsak teh treh slučajev gnojiti je ob drugem času. Za pospeševanje lesne rasti gnojimo z navadnim gnojem ali kompostom po zimi ali pomladi. Cvetnemu popju na korist gnoji naj se v drugi polovici poletja. Razvijanju sadja pomaga gnojenje z gnojnico ob koncu poletja. Gnojnica mora priti kmalu do korenin. V ta namen narede se preko 60 cm globoke luknje, v katere se gnojnica vlije. Luknje narede se okoli drevesa po en meter od debla oddaljene in sicer z lopato ali železnim drogom. Z

Pod. 37.

lopato se dobro opravi delo, ki je pa zamudljivo. Z železnim drogom se pa zemlja ob luknji preveč skupaj stisne, tako da ne more gnojnice srkati. Kedar niso kamenita tla, tedaj je za to delo najboljši zemljovitni sveder. S takim svedrom naredi se luknja, ki ima rahlo steno, da se gnojnica hitro vanjo poizgubi. Ob suhem vremenu se mora gnojnica z vodo razredčiti. Poletno gnojenje sadnega drevja priporočeno naj bode vsem sadjarjem, katerim je kaj do lepega sadja. Zlasti se pa s tem gnojenjem najboljšo zabrani, da ob suši ne opada sadje. (L. M. F. St.)

Če obsekovanje gozdu škoduje.

Vsak gozdar, ki le kolikaj malo razume gozdarsko vednost, obsoja in zameta obsekovanje drevja kot napačno in škodljivo. Ta edina sodba vseh iznajdenih v tej reči je določna. Poslušajte pa njih razloge.

Obsekovati drevo se pravi, silovito segati v njegovo naravo, v njegovo naturo. Nobeno silovito kvarjenje narave pa ne ostane brez maščevanja, in človek, ki silovito lomasti po gozdu, mora tudi globo plačati. Vedite torej, da drevesa dobivajo svoj živež po koreninah iz zemlje in po listji ali igličevji iz zraka. Iz zemlje sprejemajo to, kar pepel v sebi obsega, z eno besedo, pepel; — iz zraka mu pa prihaja vse, kar pri sežiganji zopet v zrak beži, imenito ves ogleneec. Ker je pepela le prav malo odstotkov, pri jelovji še tri odstotke ne, lahko je prevideti, kako silno veliko živeža za svojo rast drevje iz zraka jemlje.

Ako takemu drevesu velik del vej odsekaš, vzameš mu tako rekoč ravno toliko ust, skoz katera svoj živež vse srka; drevo tedaj tako obsodiš na post. Zares je tako drevo močno zadrževano v rasti, ne le v dolgost, ampak še prav posebno v debelost. To pa dotlej, da poženejo in se razrastejo nove veje. To prav natanko vidiš, ako opazuješ letnice obsekanih dreves. Te letnice (tisti krožčeki na okrog, kolikor drevo v enem letu odebali) so več let po obsekanji veliko ožje, tanjše. Ako veje obsekuješ prav blizu ali tik debela in ne pustiš nekoliko žive veje z vzrastki, to se grče posušé, ločijo se od živega deblovega lesa, in kedar se taki hloidi v deske žagajo, takrat tiste grče izpadejo, odleté, in škoda je zopet očitna. Pa tudi če še ostanejo, vendar se vidi, da so ločene, in velikrat se še le pozneje ločijo iz podov ali kjer take deske rabijo. Ko bi veje ne bile odsekane, bilo bi vse skupaj živ les in torej zdaj cele, lepe deske. Ravno zaradi stelje pa, kolikor je nam znano, zlasti po Gorenjskem, cele goščave smrečja vse zredoma obsekujejo, ter smreki le en sam čop vej pri vrhu pusté, vse drugo večidel pri koži oklestijo. (Mogoče je tudi to vzrok, da se smrekova goščava večkrat jame sušiti, ker pride neka bolezen v smrekov gozd in v enem ali dveh letih je vsa smrekova goščava usehla — škoda je silno velika, ker težko ali vsaj kesno se zopet zaredi smrekov gozd.)

Ako veje odsekuješ prav pri deblu, se naredi

smola, kakor pravijo, to je, smola začne v veliki obilnosti iz drevesa se cediti. Še veliko večí pa je ta odtók smole, ako kak plazar s krampeži po drevesu pleza in lub odere; naredo se dolge riže, po katerih smola navzdol po deblu lije, ker stopinja za stopinjo se naredi rana v lub in v belino. Najprvo teče smola, in če je rana v drevo večá, da se zarasti ne more, začne se od tiste strani deblo sušiti, trohneti in gniti. Veš pa, da, kolikor smole odteče, toliko živeža je drevesu ugrabljenega, in drevo je v rasti zadrževano. Znano je, kako radi se pastirji in celo odrasli buteži s tem igrajo, da zareze delajo v drevesa, še zlasti v smreke, ker jih veseli, da smola po njih teče, katero včasí tudi obirajo in prodajajo. Cele plati vidiš dostikrat na najlepših smrekah, hojah, bukvah itd. izsekane in veliko lepíh hlodov gre tako v nič. Zares se ne more nikoli dosti zatrditi, kako je to škodljivo. Z obsekovanjem torej drevesa ne obsodiš samo na post, temuč mu tudi puščaš in ga mučiš. Ako že nočeš ali ne moreš drugače, da drevo obsekuješ, pusti mu saj za čevelj dolge konce ali šture z živimi vejicami, ter pokaži vendar mrvice prizanašljivosti in gospodarnosti. Ako drevje do dveh tretjin višočine ali celo še više obsekaš, zgubi se v logu senčnost, vsled tega pa na tleh dobi moč grmičevje in dračje ter razua šara, in to je zopet drevju v škodo.

Obsekanih dreves se tudi poprej črv (kukec) loti in jih končá. Sklenem naj torej z naukom: S sekíro ne v gozd, razen če je treba gozd trebiti ali drevje posekovati, in nobeno kleščevje za steljo naj se ne jemlje iz njega, razen pri trebljenji in posekovanji.

Napenjanje govedi.

Vsled napenjanja govedi trpijo slovenski gospodarji vsako leto mnogo škode. To prihaja od tod, ker ne vedo, kakšna je ta bolezen in seveda še manj, kako jo je zdraviti. S pričujočim člankom hočemo podati gospodarjem našim korenit pouk, kako se jim je ravnati ob tej bolezní goveji.

Bolezen je ob kratkem taka, da se nabere v vampu vetrovi (plini), kateri se raztezajo in ob vamp pritiskajo. Od pritiska se vamp napne, a vetrovi ne morejo odvajati, in če ni kmalu pomoči ter si ob enem narava sama ne pomaga, mora vamp počiti govedi ali pa pogine žival.

Vzrok tej bolezní je krma. Ako žival povzije krmo, kakeršna hitro skipi (zavre) v želodcu, potem se naredi v vampu premnogo vetrov, kateri baš napenja. Napenja pa sveža rdeča detelja, zelje, repna cima (perje) itd., zlasti ako je sveža, zelena krma mokra, oparjena od slane ali mraza, ali če se je zgrela na kupu. Tudi napne goved, ako pride gladna na pašo, posebno na mokro ali rosnato ter tam žre prav hlastno.

Na vsak način treba hitro pomagati govedi če jo hočemo, rešiti in oteti. Pri nas običajno zdravljenje te bolezní je popolnoma napačno, še celó pospešuje

bolezen. Na Gorenjskem puščajo govedi na ušesu, a na Notranjskem jo po vasi gori in doli podijo, tako da še hitreje pogine. Da je napačno tako zdravljenje, dokazati je lahko: Deni navaden, suh živalski mehur, ki si ga skupaj zmečkal in dobro zavezal, na gorko peč. Na gorki peči prične se mehur napenjati in slednjič je tako napet, da tudi počí. Zrak se je namreč od gorkote raztegnil v mehurji in ga napel. Ravno tako

je tudi napeti govedí. Napeta goved je uže tako vsled bolezní vroča, ako je pa še po vasi podiš ali ji celo puščaš, potem se še bolj razgreje, a vamp se ji širi in večá od raztezajočih se vetrov innaposled počí. Puščati pa govedí na ušesu je uže samo na sebi preneumno, bodisi pri tej ali drugi bolezní.

Podoba 39.

Zdravi torej tako le goved, kedar jo napenja: Naredi nemudoma povež od slame, kakeršna rabi snopom v povresla. S to povežjo obrzdaj goved ter napravi za rogovoma vozél.

Podoba 43.

Dobro je, na mestu, kjer pride povež v gobec, namazati jo s ktramom ali s kolomazjo (šmirom). Goved žveče to povež ter izpušča vetrove skozi požiralnik. Potem polij goved po vsem životi s prav mrzlo vodo, obdrgni jo z vseh strani s slamo, vodi jo počasi sem ter tje, ali pa če si na polji, pelji jo počasi domu.

Če ne odjenja napenjanje, vzemi 30 do 40 gramov neugašenega apna, nekaj žlic moke in zmešaj to z enim litrom vode. Vse to daj govedí na enkrat. Še boljše zdravilo je to le: Jajce predri na obeh koncih ter izpihaj iz njega beljak in rumenjaki. Zamaši potem eno luknjo bodisi z vozkom ali s čim drugim, skozi drugo pa vlij v jajce terpentinovega olja in jo potem

tudi zamaši. Dve taki jajci rini živini tako daleč v grlo ter ji v njem stir, da ji mora požreti. Ta lek je brez slabih nasledkov in izvrstno pomaga.

Napravljanje teh zdravil je pa navadno vselej zamudno, mnogokrat, kadar trdovratno napenja živinče tudi brezuspešno. Vsled tega so izumili naprave (instrumente), s katerimi se da precej ozdraviti napenjanje.

Prva taka naprava je požiralnikova cev,

Podoba 38.

Podoba 42.

Podoba 41.

Podoba 40.

kakeršno je videti v podobí 38. Ta cev tako le rabi. Govedi se vtakne v gobec preluknján les (glej podobo 39). Skozi votlino tega lesa in skozi požiralnik vtakne se požiralnikova cev, kolikor je dolga, doli v vamp. Cev je dolga do poldrúgega

metra. Predno cev rabi, namazi jo z oljem ali z maslom ali pa s kako drugo mastjo. Da pa cev, kadar je v vampu, ne zaide v krmo, ampak da sega do vetrov, postavi goved, kadar ji vtikaš cev, s sprednjima nogama nekoliko višje (glej podobo 40.)

Iz te podobe razvideti je tudi, kako leži vamp v govedí, in kako pride požiralnikova cev v vamp.

Vsled pritiska vetrovnega pride včasí nekaj krme v cev. Da se ta krma potrebi iz cevi, pridejana je cevi posebna paličica, z katero je lahko skozi cev podrezati. Če pravilno ravnaš s požiralnikovo cevjo, to najbolje in najhitreje odpraviš živinčetu napenjanje. Požiralnikova cev morala bi si vsaka vas napraviti ob svojih stroških, sicer je pa tako v ceno, da si jo lahko omisli vsak količkaj premožen gospodar. Požiralnikova cev dobiva se pri tvrdki A. Pfauhauser na Dunaju, Strozsigassa, kakeršno kaže podoba 37., za 6 goldinarjev.

V novejšem času izumil je Gustav Bild v Briegu v Pruski Šleziji cenejšo goltančevo cev. Ta goltančeva cev je iz žice (drata) zvita (glej podobo 41.) in stane s pošto vred le preko 2 gold. 50 kr.

Druga naprava za zdravljenje od napenjanja je trokar. Trokar je bodalo, ki tiči v nožnici, katera je pa spodaj odprta. Trokar (glej podobo 42.) porine se z nožnico vred skozi kožo v vamp. Trokar treba na pravem mestu zabosti v vamp. To mesto je lakotnica na levi strani in sicer nekoliko zadaj za zadnjim rebrom. Velika pika na podobi 43. zaznamuje prav mesto, kamor je trokar zabosti. Ko smo trokar tako zabodli, potegne se bodalo iz nožnice, katera potem sama tiči v vampu. Vetrovi potem siloma odhajajo skozi nožnico. Nožnica pusti se v vampu, dokler odhajajo vetrovi, kar včasih po več ur traja. Trokar rabi vselej z dobrim uspehom. To napravo prodaja tudi gori imenovana tvrdka, in sicer po 1 gld. 50 kr. Namesto trokara porabi se lahko v veliki nevarnosti tudi navaden nož, ki ima kakih 10 do 12 centimetrov dolgo rez; luknjo treba je pa večkrat s prstom prebezgati. Rano zakriti je potem s kakim domačim zdravilnim obližem (flaštrom).

Ako začne goved napenjati na polji, vzemi, če nimaš niti noža pri sebi, bičevnik ali gladko vrbovo šibo, ter jo porini skozi požiralnik v želodec; vetrovi potem tudi odhajajo počasi. Konec bičevnika ali šibe pa ne sme biti robat, da ne rani požiralnika.

Kadar poneha napenjanje, dobro je še nadaljnje zdravljenje. Goved naj namreč dobiva nekaj dni le dobre in suhe krme ter praškov iz soli in encijana. Vzame se namreč preko $\frac{1}{2}$ kilograma teh dveh reči ter se daje te zmesi večkrat po eno polno perišče govedi v gobec ali pa se ji z vodo pomešano vliva v gobec.

Proti strupeni rosi.

Znano je, da se morajo trte, da jim ne škodi strupena rosa, škropiti z apnom in bakrenim vitrijolom. Glede tega priporoča E. Mach vodja vinarske šole v S. Michele na Tirolskem, na podlogi dosedanjih poskušanj tako le ravnati:

Pri porabi tekoče zmesi iz apna in bakrenega vitrijola zadostuje, če se vzame $2 \frac{1}{2}$ ugašenega apna in $2 \frac{1}{2}$ bakrenega vitrijola na hektoliter vode.

Če se pa vzame premalo apna, ali če je apno slabo, utegne se, ker je apna premalo, pripetiti, da se trtno listje nekoliko osmоди. Da se torej varno ravna, priporočamo kupiti v lekarni nekoliko rdečega lakmusovega papirja. Košček tega papirja, pomočenega v zmes, mora zamodreti če je v zmesi uže dosti apna.

Drugi poskus je ta: Zmes naj mirno stoji, da se gošča na dno usede. Ako je goranja tekočina brezbarvena, to je znamenje, da je bilo dovolj apna; ako je pa ta tekočina še višnjevkasta, kaže to, da je bilo premalo apna.

Apna bodi ravno prav; kolikor bolj se to pogodi toliko boljši je učinek tekočine. Tako so pokazali vsi

poskusi. Ako je premalo apno, potem se pa, kakor smo uže omenili, osmоди listje.

Razne reči.

— Brez čebel nič sadja. Naselniki v Avstraliji nasadili so po pripravnih prostorih novih svojih bivališč sadna drevesa. Drevesa so večinoma dobro rasla, zelo cvela, a za čudo vsem niso nič obrodila. Uže so mislili, da avstralsko obnebeje ni za sadno drevje, ter so pričeli drevesa izsekavati. Pred nekaj leti pride nemški čebelar v Avstralijo ter prične čebelarstvo. In glej! sadno drevje obrodilo je na mah zelo bogato čebelarju in sosedom. Spoznali so sedaj, da Avstralija nima žuželk, katere bi za ploditev sadnega drevja skrbele. Čebelarstvo se je sedaj po Avstraliji zelo razširilo in dobro nese. Tudi zaradi razširjanja sadnega drevja postalo je neizogibno potrebno.

— Snaženje govedi. „Snaga je polovica življenja“. pravimo pri ljudeh; pri živalih je pa snaga tudi polovica krme! Snaženje dela, da koža in njene luknjice močnejše delujejo in tako ves život oživljajo. Vsaj moramo misliti, da v govejem hlevu pot, prah itd. skupaj združeni na koži ubogih živali kar celo skorjo naredijo. Taka goved potem slabo uspeva, daje malo mleka, ne da se opitati in hitreje oboli zlasti za kožne bolezni, ker je nesnažna koža trda in krhka ter prostor različni zalegi. Koder rabijo v hlevu ščet in česalo, tam goved tudi dobro zgleda, daje veliko dobrega mleka in se hitro opita. Trud za snaženje se stoterokrat izplača.

— Denarna vrednost urina (scanja). Gospodarski list za Elsas-Lotringen preračunal je kmetovalcem, kolike vrednosti je urin ene krave v teku enega leta. Povprek daje ena krava na leto 20 hektolitrov urina. V 1000 litrih je 938 kilogramov vode, 5,8 kilogr. gnilca in 15 kilogr. pepelika (kalija). 1 kilogram gnilca velja 1 gld. 10 kr., 1 kilogr. pepelika 50 kr., 2000 litrov ali kilogr. urina je tedaj 27 gld. 76 kr. vredno. Pa kako delajo nekateri z urinom?!

— Koristni plot. Če vsadiš drnuljo (Weissdorn) in jo z nešplo ocepiš, lobiš pripraven, užiten plot za vrt. Nešpline mladike zveži potem navskriž ali še bolje, cepi mladike navskriž drugo nad drugo, in imel bodeš zelo gost plot. Ne samo da ti bode plot ugajal, temveč donasal ti bode po svojem sadu še dober dobiček.

Gospodarske novice.

* Umrl je 14. t. m. gospod Anton Zorc, župnik v Mokronogu in ud c. k. kmetijske družbe krajske.

* Deželni odbor dolenje-avstrijski razpisuje štiri darila za najboljše šolske vrte na Dolenje-Avstrijskem. Prosilci teh daril morajo izkazati: Velikost, lego, ograjo in razdelitev vrtno; stanje nasadov od maternega drevja; koliko časa je že vrt; koliko drevja so otroci pocepili od kar je vrt; kedaj se izprazni prvi drevesnični letnik in po čem se drevje prodaja in ali se

učitelj peča tudi s čebelarstvom. Tako je prav in pravično pospeševati šolsko vrtnarstvo!

* **Toča** naredila je ta mesec na Dolenjskem preko 300.000 gold. škode. Skrajnji čas je, da začno po Dolenjskem pametneje gospodariti da toča ne bo mogla delati take škode, kakor sedaj. Dolenjsko ima tako lego, da je toča stalna uima, katere uime človek ne bo odpravil, pač pa more kmetijstvo svoje predrugačiti. Praznega izgovora, da na Dolenjskem ni moči drugače kmetovati, dosedaj še nihče ni dejansko potrdil. Dolenjska ima splošno boljše lege in boljše zemljo kakor n. pr. sorško polje na Gorenjskem in vender so dolenjski kmetje reveži, kmetje na sorškem polju pa najimovitnejši kmečki gospodarji kranjski.

* **Proti ciganom** ukrenile so deželne vlade na Koroškem in Solnograškem stroge naredbe. Nobeden cigan, ki nima domovinskih listin, ne sme v deželo. Kaj pa pri nas na Kranjskem? Ali niso mar cigani za Dolenjce tudi neke vrste trtne uši?

* **Kupčija s pšenico** v severni Ameriki. V zadnjem listu smo poročali, da so naredili v severni Ameriki veliko družbo, katera je velikanske množice pšenice pokupila, da bi tako pšenico podražila. Gospodje so se močno zmotili. Družba je razpršena, nje pšenična kupčija ob vso poštenost in cena močno pada. Samo v Novem-Jorku faliralo je 14 tvrdk, ki so si naredile vsled te kupčije nad osem milijonov dolarjev dolga.

* **Goriško c. kr. kmetijsko društvo** imelo bode v nedeljo 3. julija t. l. izredni občni zbor v Tolminu.

* **Pokrajinska razstava goveje živine v Metliki** bode, kolikor je sedaj določeno, prvi ponedeljek po sv. Jerneji t. j. 29. avgusta t. l. V nedeljo po sv. Jarneji, 28. avgusta misli prirediti metliška podružnica c. kr. kmetijske družbe veliko tombolo v korist podružnici pri Treh farah pri Metliki. Prepričani smo, da bodeta ta dva dneva, ako bode vse prav prirejeno, v veliko korist in probujo dolenjskih kmetovalcev.

* **Premovanje govedi v Boh.** Bistrici bode na sv. Lukeža dan t. j. 18. oktobra t. l. Ta dan bode tudi prvi semenj v Bohinju, ker je pred kratkim c. kr. deželna vlada dovolila dva semnja za Bohinjsko dolino v Bohinjski Bistrici.

Vprašanja in odgovori.

Drugi odgovor na vprašanje 50. Najboljše sredstvo proti mravljam je pravi dalmatinski mrčesni prašek, ki ga je spoznati po njegovi veliki lehkoti. Prodajajo tudi še drug tak prašek, ki je težji in cenejši, pa nima nikake moči. Koder se pravi tak prašek potrese, zginejo mravlje, muhe in drugi taki mrčesi. Paziti je, da se na dotičnem mestu ne stresa cukar. Ob stenah razprši se ta prašek najbolje z razprševalno pripravo, ki stane 30 kr. Za 10 do 20 kr. praškov zadostuje.

J. Warto, lekar v Idriji.

Tretji odgovor na vprašanje 50. Mravlje ob stenah se odpravijo, če se stene namažejo s scalnico.

P. Kolšnik v Mariboru.

Vprašanje 51. Katera turščica je najzgodnejša? Navadna turščica pri nas mnogokrat ne zori. (P. Š. v G. L.)

Odgovor: Najzgodnejša turščica je sorta z imenom „Najzgodnejša turščica iz Boronke“. Doboste jo pri semenski tvrdki A. vitez pl. Obentraut v Hietzingu pri Dunaji.

Vprašanje 52. Ali je žaganje rabno za gnoj?

Odgovor: Žaganje je dobro gnojivo. Žaganje ima z ozirom na les, od katerega je, več redilnih snovi za rastline v sebi, zlasti apna, magnezije, kalija in celó fosforovo kisline. Žaganje mora ležati na zraku, da zgubi ojstre kisline, zmeša se potem z neugašenim apnom ter polije s svežo gnojnico. Tako prirejeno žaganje naj se na kupu zgreje. Tak gnoj je dober za travnike. Žaganje porabi se lahko tudi kar naravnost za nasteljo ali kompost.

Vprašanje 53. Moje kokoši prav malo jajc iznesejo in še teh mnogo ima mehko lupino. Kaj je vzrok, ali se da pomagati? (F. C. v K.)

Odgovor: Dajte svojim kokošim jesti apnenega peska, in nesle Vam bodo jajca s trdo lupino. Zakaj da Vaše kokoši malo jajc iznesejo, ne moremo Vam kar naravnost povedati, ker je mogočih več vzrokov. Morda je pleme slabo? Največkrat je vzrok slaba pitna voda. Naše gospodinje mislijo, da se mora prasič po blatu valjati, kokoš pa blatno in mlakužno vodo piti. Pa vse je ravno narobe. Kokoš mora imeti vedno čisto in svežo vodo. Zapomnite si: Mlinarska kokoš največ jajc iznese. Zakaj? Zato, ker ima vedno dovolj dobre pitne vode.

Vprašanje 54. Pri nas fantje še ne poznajo te lepe navade, da bi si mlaj za sv. Telo na pošten način pridobili, marveč ga skrivaj, ali tudi s silo vzejo. Gorjé gospodarjú, če bi jim branil, potem uže sme nekaj gorkih pričakovati. Pred nekaj leti iskal je na ta način oškodovan gospodar zadostila pri sodniji, a dotični sodnik tožbe niti vzprejeti ni hotel, in tako smo gospodarji izročeni fantom na milost in nemilost.

Tudi meni je bila letos ena najlepših smrek ukradena. Poznam fante — so še celó iz tuje fare — a si ne vem in ne znam pomagati. Kaj hočem storiti? Ali je kaka postava zoper to in kako se glasi? (M. Ž. v V.)

Odgovor. Seveda je postava zoper to in siceri tista, katera proti vsaki drugi tatvini. Le tožite pri okrajni sodniji, in ako sodnik tožbe noče sprejeti, pojdite k odvetniku in — tožite tudi sodnika. Hvala Bogu, vsaj smo v Avstriji, a ne na Turškem!

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Program o delitvi premij v denarji in priznanskih diplom za kobile in žrebice, katera se bode vršila na Kranjskem leta 1887.

Na Kranjskem se bode za leto 1887. vršila delitev državnih premij v srebrnih goldinarjih in srebrnih

svetinjah, kakor tudi delitev priznanskih diplom: a) za kobile z žrebetom, b) za mlade, t. j. 3- do 4letne kobile, c) za 1- in 2letne žrebice na naslednjih petih konkurznih postajah:

V Radovljici za politični okraj: Radovljica dné 1. septembra 1887.

V Mengišu za politična okraja: Kranj in Kamnik dné 2. septembra 1887.

Na Vrhniki za politične okraje: Litija, ljubljanska okolica, Logatec, Postojina in mesto Ljubljana dné 3. septembra 1887.

V Ribnici za politični okraj: Kočevje dné 5. septembra 1887.

V Št. Jarneji za politične okraje: Krško, Rudolfovo in Črnomelj dné 7. septembra 1887.

Na vsaki konkurzni postaji se začne delitev premij imenovane dni ob 9. uri dopoldne.

Za delitev premij veljajo naslednje uredbe, uravnane po pravilih, veljavnih, v tem oziru s privolitvijo c. kr. ministerstva za poljedelstvo z ozirom na posebne razmere te dežele.

Posebna določila.

A. Za kobile z žrebetom, B. za mlade kobile, C. za žrebice.

1. V Mengišu in Radovljici smejo premije biti deležne samo kobile z žrebetom, mlade kobile in žrebice noriškega plemena; po drugih postajah ni zaradi plemene nobene omejitve.

k A.

2. Premije smejo biti deležne kobile z žrebetom samo od svojega spolnjenega četrtega leta više, brez omejitve na kako najvišjo starost, in sicer dokler so zdrave, dobro rejene, imajo na sebi lastnosti dobrih plemenskih kobil, in če imajo s seboj lepo žrebe, ki še sesa ali je že odstavljen. Ako so sicer ednake pa imajo mlajše kobile prednost pred starejšimi.

3. Premija se sme kobilam z žrebetom le takrat prisoditi: a) ako je žrebe od cesarskega ali dopuščenega privatnega žrebca in se to dokaže z zakonito (legalno) pripustnico; b) ako se prinese od župana narejeno in od pristojnega političnega okrajnega oblastva potrjeno spričevalo, ter se s tem dokaže, da je bila kobila, pripeljana z žrebetom, že predno je storila žrebe, last tega gospodarja, ki se poganja za premijo.

4. Zaradi tega, ker je katera kobila z žrebetom že v prejšnjih letih prejela eno ali več premij, ni izključena, da bi odslej več ne smela dobiti premije.

k B.

5. Premije smejo biti deležne mlade, t. j. po 3 in 4 leta stare kobile, ter smejo le tedaj premijo dobiti: a) če so ubrejene od cesarskega ali dopuščenega privatnega žrebca, in se to dokaže z zakonito (legalno) pripustnico; b) če je kobila najmanj eno leto že tistega, ki se poganja za premijo, in če se to dokaže po spričevalu župana, katero je potrjeno od pristojnega političnega okrajnega oblastva.

6. Mlade kobile, katere so kakor take edenkrat premijo dobile, smejo prihodnjič premijo dobiti samo kot kobile z žrebetom, če imajo lepo žrebe, katero še sesa ali je že odstavljen.

k C.

7. Premije smejo biti deležne lepe žrebice po spolnjenem prvem in drugem letu, če so dobro rejene in če po rasti svojega trupla obetajo, da se za naprej dobro razvijó in vzredé.

8. Do premij imajo posestniki takih žrebic le takrat pravico, če z zakonito pripustnico dokažejo, da so te žrebice od cesarskega ali dopuščenega privatnega žrebca, in če se dokaže po spričevalu, narejenem od župana in nepotrjem, od pristojnega političnega okrajnega oblastva da so jih posestniki sami vzredili.

Opomba. Posestniki triletnih za pleme sposobnih žrebcev se pozivajo, naj jih o priliki premiranja pripeljejo pred komisijo v ta namen, da se popišejo, ker bi se utegnili pozneje kupiti.

Vsak, kateremu se je za vzrejenega konja prisodila premija, mora podpisati reverz, v katerem se zaveže, da tega konja po delitvi premij obdrži še eno leto, in da povrne prejetjo premijo v denarjih brez vsakega ugovora, če ne bi ostal pri tem mož-beseda.

Od c. kr. deželne vlade za Kranjsko.

V Ljubljani meseca maja 1887.

C. kr. deželni predsednik:
Baron Winkler.

Tržna poročila.

Žito in poljski pridelki.

V Ljubljani 25. junija: Hektoliter: pšenice 7 gld. 31 kr., rži 4 gld. 71 kr., ječmena 4 gld. 22 kr., ovs 2 gld. 92 kr., ajde 3 gld. 90 kr., prosa 4 gld. 71 kr., turšice 5 gld. 20 kr., leče 11 gld. — kr., graha 13 gld. — kr., fižola 11 gld. — kr.; 100 kilogr. krompirja 2 gld. 32 kr., 100 kilogr. sena 1 gld. 60 kr., 100 kilogr. slame 2 gld. 05 kr.

V Kranji 27. junija: Hektoliter: pšenice 6 gld. 82 kr., rži 5 gld. 20 kr., ovs 3 gld. 25 kr., turšice 5 gld. 36 kr., ječmena 4 gld. 72 kr., ajde 4 gld. 55 kr.; 100 kilogr. sena 3 gld. 75 kr., 100 kilogr. slame 3 gld. 04 kr.

V Rudolfovem 27. junija: Hektoliter: pšenice 7 gld. 65 kr., rži 4 gld. 55 kr., ovs 2 gld. 61 kr., ajde 4 gld. 23 kr., turšice 4 gld. 88 kr.; 100 kilogr. krompirja 2 gld. 40 kr.

Na Dunaji 23. junija: 100 kilogramov: pšenice gld. 9.10 do 9.80, rži gld. 7.— do 7.40, ječmena gld. —.— do —.—, ovs gld. 5.50 do 7.—, turšice gld. 5.90 do 6.—.

V Budapešti 22. junija: 100 kilogramov: pšenice gld. 8.70 do 9.15, rži gld. 6.45 do 6.70, ječmena gld. 5.65 do 6.20, ovs gld. 5.60 do 6.10, turšice gld. 5.55 do 5.60.

Klavna goved.

Na Dunaji 20. junija: Ogerski pitani voli gld. 52 do 67.—, galic. pitani voli gld. 52 do 56, nemški pitani voli gld. 54 do 61, biki in krave gld. 44 do 51 za 100 kilogr. mesarske vage t. j. z vsem lojem in s polovico glave.

V Presburgu 22. junija: Ogerski pitani voli

gld. 48 do 59, nemški pitani voli gld. 52 do 62 za 100 kilogr.

S p e h.

V Ljubljani	25. junija:	1 kilogr.	60 kr.
V Kranji	27. "	1 "	60 "
V Rudolfovem	27. "	1 "	— "
V Celoven	15. "	1 "	65 "
Na Dunaji	20. "	1 "	55 "

Vsled pomote Kmetovalčeve ekspedicije mnogo naročnikov s zadnjim listom ni prejelo notranjih strani lista t. j. strani 105 do 108. Gg. naročniki, ki te priloge niso dobili, blagovolijo naj nam poročati, da jo jim pošljemo.

Uredništvo.

INSEKATE

sprejema „Kmetovalec“ po ceni zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalcu“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

Japonska ajda

dobi se pri Gabrijelu Jelovškemu na Vrhniki mernik po 1 gold. 50 kr. Kdor jo več skupaj naroči, dobi jo mernik po 1 gold. 40 kr. (62—1)

Tovarna za kostne pridelke in lim
Luekmann-a & Bamberg-a
v Ljubljani

priporoča svoja zelo uspešno učinkujoča

umetna gnojiva, kostne
moke in superfosfate

po najnižjih cenah.

Na zahtevanje se vpošlje cenilnik in prospekt.

(40—8)

Važno za o-krbništva, gospodarstva in živinarje.

Homeopatična

lekarna za živali

za zdravljenje bolnih domačih živali
(gove, konj, ovac itd.) s 24 homeopatičnimi zdravili. (64—1)

Stoji 8 gld.

Navod od C. L. Böhma, kako zdraviti homeopatično domače živali stoji 40 kr. Vse to pošilja po poštne povzetju

A. MOLL,

lekar in c. kr. dvorni založnik na Dunaji I., Tuchlauben 9.

Natančni ceniki s podobami se pošiljajo zastonj.

Japonsko ajdo

prodaja Marija Bavdek v Udmatu pri Ljubljani.

Pocinjena, bodeča žica (drat) iz jekla.

S strojem
pletene
mreže
iz žice (dratu).

Trpežno! Hiša za 10 kokoš. Trpežno!

Ograje za vrte, gozde, parke i. t. d., kakor vse sorte mrež za kur-nike in za hiše za fazane. Varnostne mreže proti ognji, mreže za oknja, mreže za sejati pesek in suto, torbe čez gobec za govejo živino in za pse. Dratene vrvi vsakovrstne sestave, Zelezne vrata in stavbe iz železa sploh. Vse to izdeluje:

Eisendraht- und Maschinendrahtgeflechts-Fabrik und Bauschlosserei
Franz Schröckenfuchs in Waidhofen a. d. Ybbs.

Ograje iz pocinjene dratene mreže ne stanejo več kakor dobre lesene ograje, so pa neizrečeno trpežne in dajo ograjenemu prostoru ličen in gospodski obraz. Proračune določijo se zastonj in poštne prosto. (27—9)

Kdor koli postavlja ali zida kakošno poslopje in potrebuje železja, obrne naj se na

Franc-a Terček-a,

trgovca z železjem na Valvazorjevem trgu št. 5, v hiši c. k. okrajnega glavarstva v Ljubljani.

Tu se dobé po nizkih cenah v obilnem izboru:

Vezi za zidovje, opore (traverze) in stare železniške šine za oboke, Portland in Roman cement, stokador in alabaster gips, štorje za štokadoranje, asfalt za tlak, sklejni papir (Dachpappe) štedilna ognjišča (šparherdi) in posamezni deli za zidanje istih; okovi za okna in vrata in druge pri stavbah potrebne reči.

Presejčev „Karbolinej“, (glej Kmetovalca št. 5) kilo po 22 kr. Zaboj s karbolinejem 5 kilogr. težek pošlje se s poštino vred za 1 gld. 70 kr. (59—4)

Bela poljska detelja, rudeča detelja (Incarnat), gips za deteljo, japonska ajda itd.

dobiva se najbolje v prodajalnici pri (63—1)

Petru Lassniku v Ljubljani.

BRATA EBERL

v Ljubljani

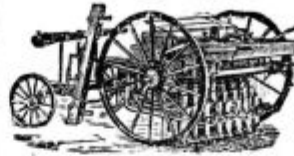
za frančiškansko cerkvijo v hiši g. Ivan Vilharja
prodajata

oljnate barve, lake, firneže

kemične in prstene barve lastnega izdelka, čopiče ter vse v nje stroko spadajoče blago na debelo in drobno.

Posebno se priporočajo **oljnate barve v kositarških (plehastih) posodah** za trgovce in prodajalce, pri čemur opomnimo, da se naše barve ne smejo zamenjati z navadnimi kakor se sploh prodajajo, kajti od nas prodajane barve so kemično čiste in s pravim, z lanenega olja izdelanim firnižem ribane. (46—7)

Anton Reissenzahn
tovarna gospodarskih strojev in livarna železa
v Bubni pri Pragi.

Ta tovarna priporoča svoje prav cene izdelke, ter jamči za njih dobro sestavo in trpežnost. V zalogi ima: mnogovrstne pluge, brane, valjarje vsake sestave, stroje za sejat vsih sistemov, senene grablje za vpregati, stroje za košnjo žita in trave, mlatilne stroje na roko, na gepelj in na par, lokomobile, stroje za čiščenje žita, stroje za drobljenje in rezanje krme, sploh vse gospodarske stroje in oprave.

☛ Cenike s podobami pošilja se na zahtevanje zastoj in poštne prosto. ☛ (10—11)

Klenert & Geiger

I. štajerska drevesnica za sadno drevje in vrtnice
v Gradcu.

(Ta drevesnica pripoznana je kot ena največjih in najbolj vredjenih v Avstriji.)

Priporočamo veliko in izorno zalogo:

Vrtnice, visokodebelnatih in pritličnih; **sadnega drevja**, visokodebelnatega in pritličnega ter piramide, špalirje, kordone in enoletne požlahnitve; **divjakov** in **podlag za pritlikovce**; **jaгодnega sadja**; **lepotilnega drevja** in **grmovja, drevja** (16—10) **za drevorede** itd.

Razpošiljatev pravilno imenovanih **cepljčev** vsih vrst sadja.

☛ Cenike je dobiti zastoj in franko. ☛

„AZIENDA“

avstro-ogerska družba za zavarovanje življenja in rent.

avstro-ogerska družba za zavarovanje proti elementarnim škodam in nezgodam.

Ravnateljstvo:

na DUNAJI, I., Wipplingerstrasse števil. 43.

Družba zavaruje

človeško življenje v vseh navadnih kombinacijah;

Zavarovanje za slučaj smrti, zavarovani znesek se izplača takoj po smrti zavarovanca njegovim ostalim, oziroma drugim obmislnicem;

Zavarovanje za doživetje preskrbovanje v starosti in otročje dote, zavarovani znesek se izplača zavarovancu samemu, ko doseže neko določeno starost;

Zavarovanje dosmrtnega dohodka udovskih pokojnin in dohodkov za odgojo po najnižjih premijah in z jako kulantnimi pogoji, zlasti onim, da se policam ne more ugovarjati.

a) proti škodam, ktere napravijo **požar** ali **strela**, parne ali plinove eksplozije, ali se narede z gašenjem, podiranjem in izpraznjenjem pri stanovanjih in gospodarskih poslopijih, tovarnah, strojih, mobiljah in vsakovrstnih opravah zaloga blaga, živini gospodarskem orodju in zaloga;

b) proti škodam, ktere napravi **ogelj** ali strela ob žetvi in košnji na poljskih ali travniških pridelkih v gumnih in stogih;

c) proti škodam, ki je napravi **toča** na poljskih pridelkih;

d) proti nevarnostim **prevažanja blaga** po vodi in po suhem;

Zavarovanje proti telesnim nezgodam se še ni pričelo, a se bode pravočasno naznanilo p. n. občinstvu, kakor se prične.

Zastopstva družbe.

V **Budimpešti**, Wienergasse 3 in Schiffgasse 2; v **Gradcu**, Albrechtsgasse 3; v **Inomostu**, Bahnstrasse, Hôtel „Goldenes Schiff“; v **Lvovu**, Marijin trg 9, nova; v **Pragi**, Vaclava trg 54; v **Trstu**, Via St. Nicolo 4, na **Dunaji**, I., Hohenstaufengasse 10.

V vseh mestih in večjih krajih avstro-ogerske monarhije nahajajo se glavne in krajne agenture, ki rade dajo pojasnila in dajo ponudbene pöle ter prospekte zastoj in vsprejemajo zavarovanja.

Glavni zastop v Ljubljani, Slonove ulice števil. 52, pri JOSIPU PROSENC-u.

(4—5)